

ارتباط گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) با ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری از دیدگاه حسابداران ارشد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

دکتر هاشم نیکومرام^۱

ناصر شکاری^۲

تاریخ پذیرش: ۸۹/۶/۲۷

تاریخ دریافت: ۸۹/۴/۱۲

چکیده:

مقاله حاضر با اهدافی همچون بررسی رابطه XBRL و ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، شناسایی XBRL و کاربرد آن در حسابداری، تشریح و ارائه نحوه عملکرد XBRL و تحلیل معایب و مزایای XBRL، با عنوان ارتباط XBRL با ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری از دیدگاه حسابداران ارشد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شکل گرفت. در میان ۴۷۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در نیمه دوم سال ۱۳۸۸ در سطح خطای ۰/۱ و به روش کوکران، باید حدود ۸۵ مورد نمونه گیری صورت می پذیرفت، لذا پرسشنامه ایی به روش احتمالی و بصورت تصادفی ساده بدون جایگزینی، توزیع گشت. برای بررسی فرضیه های پژوهش از جدول توافقی در سطح اطمینان ۰/۹۵ استفاده گردید. نتایج مبین تأیید ارتباط XBRL با هریک از متغیر های مربوط بودن، قابلیت اعتماد و قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری بود. همچنین جهت بررسی متغیر های پژوهش از لحاظ اولویت بندی از آماره فریدمن به کمک نرم افزار SPSS استفاده شد که مشخص گردید بین متغیرهای پژوهش از لحاظ اولویت بندی تفاوت وجود دارد.

واژه های کلیدی: زبان گزارشگری مالی قابل توسعه، حسابداری تحت وب، سامانه، سیستم اطلاعات حسابداری.

۱- استاد و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

۲- کارشناس ارشد حسابداری naser_shekari52@yahoo.com

این فرآیندهای نوین، زبان برنامه نویسی مالی جدیدی تحت عنوان، گزارشگری مالی قابل توسعه تجاری (مالی) است. به دلیل ویژگی های وافر گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) امروزه شاهد گسترش روز افزون کاربری آن در میان کشورهای پیشرفته هستیم. انتظار می رود بر اساس پیش بینی صاحب نظران، در چند سال آینده، اغلب موسسات و شرکتها، فعالیتهای خود را بر اساس این زبان، پی ریزی کنند. این رشد و نمو سریع، برگرفته از دلایل گوناگونی است، که بخشی از آن مربوط به ویژگی های کمی و برخی به خصوصیات کیفی اطلاعات ارائه شده می پردازد. مانند تمامی علوم نوین دیگر، نیاز به تحقیقات بیشتر، در جهت شناخت این زبان گزارشگری به چشم می خورد. زیرا تنها با کمک پژوهشهای صورت گرفته از سوی محققین است که ساختار و نظام علوم جدید به چالش کشیده شده و نکات مثبت و منفی آنها هویدا می گردد. به همین منظور در این پژوهش، محقق بر آن است به بررسی ویژگی های کیفی زبان گزارشگری مالی قابل توسعه پرداخته و ارتباط XBRL با ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری را مورد بررسی قرار دهد، لذا پژوهش خود را با عنوان، ارتباط XBRL با ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری از دیدگاه حسابداران ارشد شرکتها پذیرفته شده در بورس، به کمک پرسشهای زیر آغاز می نماید:

- ۱) آیا بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) موجب افزایش قابلیت مربوط بودن اطلاعات حسابداری می گردد؟
- ۲) آیا بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) موجب افزایش قابلیت اعتماد اطلاعات حسابداری می گردد؟
- ۳) آیا بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) موجب افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری می گردد؟

زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) یک استاندارد مجانی و بدون حق تألیف می باشد. ایده ای که پشت این زبان برنامه نویسی قرار دارد، بسیار ساده است. بجای برخورد با اطلاعات مالی به عنوان یک متن بسته (یک کل غیر قابل تجزیه به اجزاء) مثل یک صفحه استاندارد اینترنت، XBR، به هر جزء اطلاعات، یک عنوان شناسایی می دهد. این عناوین برای کامپیوتر قابل فهم است. XBRL سرعت کار با اطلاعات مالی را به شدت افزایش داده و شانس وقوع اشتباه را کاهش می دهد. در عین حال XBRL امکان بررسی اتوماتیک اطلاعات را نیز می دهد. شرکتها با استفاده از XBRL هزینه های خود را کاهش داده و پروسه جمع آوری و گزارشگری اطلاعات مالی خود را کاراتر می نمایند. ویژگی دیگر این زبان، توانایی کار با زبانهای مختلف و استاندارد های حسابداری دیگر است. سیستم حسابداری به عنوان جزئی از نظام اطلاعات مدیریت، وظیفه فراهم کردن اطلاعات مفید برای تصمیم گیری ها را بر عهده دارد. در عرصه این سیستمهای ارزشمند مالی نیز، همگام با ایجاد و گسترش سریع اینترنت، از تلفیق فناوری اطلاعات و نظام های اطلاعات حسابداری، پدیده های نو با کارایی و توانایی های مختلف، هر روزه به بازار رقابت عرضه می گردد. سیستم های نوظهور امروزی علاوه بر ویژگی های کمی باید مجموعه ای از شاخصه های کیفی را در بر گیرد و این بدان معناست که تحولات پیاپی و پیشرفت های سریعی که در دامنه فعالیت انواع واحدهای اقتصادی در جریان وقوع است، لزوم تهیه و ارائه اطلاعات مالی مربوط، قابل اعتماد و قابل مقایسه را توسط واحدهای اقتصادی تشدید کرده است و همچنین رشد فزاینده پیچیدگی های جامعه، نیاز به اطلاعات اقتصادی مرتبط، سیستمهای اطلاعاتی و فرآیندهای مولد اطلاعات را توجیه می کند. از جمله

اهداف پژوهشی

اهداف علمی

- ۱) بررسی رابطه XBRL با مربوط بودن، قابلیت اعتماد و قابلیت قیاس اطلاعات حسابداری.
- ۲) شناخت و شناسایی XBRL و کاربرد آن در حسابداری.
- ۳) تشریح و ارائه نحوه عملکرد XBRL.
- ۴) تحلیل معایب و مزایای XBRL.

اهداف کاربردی

- ۱) بهره وران مستقیم: مدیران مالی و حسابداران ارشد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
- ۲) سایر بهره وران: مدیران مالی و حسابداران ارشد سایر شرکتهای سازمانهایی که با معضلات گزارشگری مالی به شیوه سنتی مواجه هستند.

فرضیات

- ۱) بین بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنا دار وجود دارد.
- ۲) بین بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت اعتماد اطلاعات حسابداری رابطه معنا دار وجود دارد.
- ۳) بین بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری رابطه معنا دار وجود دارد.

متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل: XBRL

متغیرهای وابسته: مربوط بودن، قابلیت اعتماد و قابلیت مقایسه

روش تحقیق و روش گردآوری اطلاعات

روش پژوهش حاضر از جهت هدف: کاربردی، از جهت طرح: پیمایشی و از جهت روش استنتاج: توصیفی-تحلیلی (استقرایی) است که اطلاعات مربوط به بخش نظری این تحقیق با استفاده از روش کتابخانه‌ای و جمع آوری داده های مورد نظر محقق به روش میدانی و به کمک پرسشنامه ایی به شرح ذیل گرد آوری شده است:

قسمت اول پرسشنامه با ۷ پرسش تشکیل دهنده اطلاعات عمومی پرسشنامه به نحوی بوده که حاوی اطلاعات درمورد: جنسیت، سطح تحصیلات، تجربه، رشته تحصیلی، آشنایی با XBRL، نحوه و میزان آشنایی با XBRL باشد و بخش دوم نیز شامل ۱۷ پرسش بوده که در بر دارنده اطلاعات اختصاصی است. هر پرسش در این پرسشنامه به صورت ۵ گزینه ای طیف لیکرت در نظر گرفته شده است. تمامی پرسش ها دارای ارزش مثبت است تا جایی که برای گزینه خیلی کم عدد ۱، کم عدد ۲، متوسط عدد ۳، زیاد عدد ۴ و خیلی زیاد عدد ۵، در نظر گرفته شده است. از آنجا که این احتمال می رفت به دلیل جدید بودن دانش XBRL تعداد مدیران ارشد مالی که با این علم آشنا هستند اندک باشد لذا بنا به صلاحدید اساتید فن و استادان راهنما و مشاور، پرسشنامه به تعداد ۸۵ مورد بیش از حد لازم برای نمونه گیری، توزیع گشت. برای همین منظور و در جهت محاسبه میزان اعتبار پرسش نامه برای ۴۰ نفر، تعداد ۸۰ مورد پرسشنامه به روش احتمالی و بصورت تصادفی ساده بدون جایگزینی، توزیع گشت که از این میان ۴۰ مورد مدیران ارشد مالی که اعلام آگاهی از این علم را کرده بودند، جهت سنجش آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفتند. بعد از اطمینان از اعتبار پرسشنامه و در جهت تحلیل داده باید سقف نمونه آماری به ۸۵ می رسید بر همین اساس تعداد ۹۰ مورد دیگر نیز بطور احتمالی و

به روش تصادفی ساده" بدون جایگزین" انتخاب شدند. که از این میان نیز تعداد ۴۵ مورد از مدیران ارشد مالی که با این علم آشنایی داشتند بر تعداد جامعه آماری افزوده شد که همراه با ۴۰ مورد برای سنجش اعتبار، تعداد ۸۵ مورد در حیطه جامعه آماری این پژوهش قرار گرفتند.

جامعه آماری، نمونه گیری و روش نمونه گیری

در این پژوهش کلیه مدیران ارشد مالی با مدرک تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای شاغل در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در حیطه جامعه آماری می باشند. از میان ۴۷۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸، ۴۵۰ شرکتی که فاقد ۲ پیش فرض زیر بوده اند در حیطه جامعه آماری این پژوهش قرار گرفته اند:

(۱) بانک ها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی (۸ مورد).

(۲) سرمایه گذاریها (۲۱ مورد).

و در نهایت به کمک آماره کوکران و در سطح خطای ۰/۱ و اطمینان ۹۵٪ برای ۴۵۰ مورد جامعه آماری ۸۵ مورد نمونه گیری در نظر گرفته شده است که به علت در دسترس بودن، سادگی و کم هزینه بودن روش نمونه گیری تصادفی ساده، این روش معیار نمونه گیری قرار گرفت:

$$\frac{N \times (Z_{\alpha/2})^2 \times p}{(N-1) \times (\delta)}$$

$$\frac{450 \times (1/96)^2 \times 0/5 (1 - 0/5)}{(45-1) \times (0/1)}$$

روایی و پایایی پرسشنامه

در این بررسی از روایی محتوایی استفاده شده است. برای این منظور پس از طراحی پرسشنامه با کمک اساتید فن و بهره گیری از پژوهش های پیشین،

جهت اطمینان و بررسی بیشتر، مجدداً پرسشنامه از حیث روایی محتوایی و ساختاری مورد تحلیل قرار گرفته و پس از اصلاحات لازم توسط چندتن از اساتید و همچنین اساتید راهنما و مشاور، در جامعه نمونه توزیع گردید. همچنین با کمک خروجی SPSS، میزان آلفای کرونباخ استخراج شده برای ۴۰ نفر و برای ۱۷ پرسش پژوهش ۰/۸ حاصل گشته که نشان از اعتبار بالای پرسشنامه است.

تعریف واژگان

۱. سامانه اطلاعاتی^۱: مجموعه ای از داده ها، اطلاعات، روشها، رویه ها، نیروی انسانی و ابزارهایی که اطلاعات را جمع آوری، طبقه بندی، تلخیص و تجزیه و تحلیل می کند و در اختیار مصرف کنندگان قرار می دهند را، گویند.

۲. سامانه اطلاعات حسابداری^۲: یک سامانه اطلاعات حسابداری شامل اشخاص، رویه ها و فن آوری اطلاعات می باشد (Romny & Steinbar, 2000).
(2)

۳. زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL)^۳: بهترین تعریف از XBRL آن چیزی است که در سال ۲۰۰۸ در سایت XBRL.ORG به شرح ذیل بیان گردید:

مخفف گزارشگری مالی قابل توسعه می باشد و عبارت است از یک زبان برای مبادله الکترونیکی داده های مالی و تجاری که در حال ایجاد یک تحول بزرگ در گزارشگری مالی در سطح جهان است. XBRL یکی از زبانهای مبتنی بر XML است و مزایای بزرگی در تهیه، تحلیل و مبادله اطلاعات مالی ایجاد می کند و از طرف دیگر باعث کاهش هزینه، کارائی بیشتر و صحت و قابلیت اتکای بیشتر برای تمام افرادی که در تهیه اطلاعات و یا استفاده اطلاعات مالی دست دارند می گردد. این زبان به وسیله کنسرسیوم بین المللی

۸. قابلیت مقایسه: شامل ثبات رویه و افشای کافی است (هیات تدوین استانداردها، ۱۳۸۰، ۲۶).

پیشینه پژوهش

عرب مازاد یزدی به همراه داریانی در سال ۱۳۸۵ مقاله ایی تحت عنوان "امنیت در گزارشگری مالی مبتنی بر XML" نگاشته اند که ترجمه ایی از پژوهش پورتیز^۴ می باشد. در این مقاله نگارندگان به معرفی XML، XBRL و XARL پرداخته و در نهایت ایمنی و اطمینان بخشی در وب و سرویس های مبتنی بر XML را مورد بررسی قرار می دهند. در سال ۱۳۸۶ فریور لیلان در پایان نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان "بررسی عوامل کمک کننده به حسابرسی در محیط زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL)" از دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز بیان می دارد: در این پژوهش ابتدا به ساکن با استفاده از مطالعات کتابخانه ایی، اطلاعاتی راجع به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق گردآوری و سپس در بخش اصلی پژوهش برای تأیید یا رد فرضیه ها از روش میدانی استفاده شده است. نتایج نشان داد که هر سه فرضیه تحقیق رد گشته و استفاده از زبان گزارشگری مالی قابل توسعه باعث کاهش هزینه ها و زمان حسابرسی شده و از طرفی منجر به در دسترس بودن اطلاعات می گردد. خیری در پایان نامه خود با عنوان "بررسی دلایل عدم بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه توسط شرکتهای ایرانی" از دانشگاه تهران مرکز واحد حسابداری در سال ۱۳۸۷، معتقد است: داده های مورد استفاده در این پژوهش از طریق پرسشنامه جمع آوری شده و با استفاده از مقیاس لیکرت به اطلاعات کمی تبدیل شده است، که توسط آزمون دو جمله ای، U من وایتنی و آزمون فریدمن مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که از نظر کل جامعه پاسخ دهندگان عدم اطلاع از وجود XBRL، نداشتن دانش کافی

در ۵۵۰ شرکت، سازمان و نهاد دولتی بزرگ گسترش یافته است. XBRL یک استاندارد مجانی و بدون حق تألیف می باشد. ایده ای که پشت این زبان برنامه نویسی قرار دارد، بسیار ساده است. بجای برخورد با اطلاعات مالی به عنوان یک متن بسته (یک کل غیر قابل تجزیه به اجزاء) مثل یک صفحه استاندارد اینترنت، XBRL، به هر جزء اطلاعات، یک عنوان شناسایی می دهد. این عناوین برای کامپیوتر قابل فهم است (www.XBRL.ORG, 2008).

۴. ویژگی های کیفی اطلاعات: عبارت است از صفت و کیفیتی از اطلاعات حسابداری که مفید بودن و اثر بخشی آن را افزایش می دهد، به عبارت دیگر یعنی ویژگی از اطلاعات حسابداری که مطلوبیت اطلاعات را افزایش می دهد (Hendrikson, 1992, 5) و یا بصورت تخصصی تر به اطلاعاتی اطلاق می گردد که موجب می گردند، اطلاعات ارائه شده در صورتهای مالی برای استفاده کنندگان در راستای ارزیابی وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری مفید واقع شوند (هیات تدوین استانداردها، ۱۳۸۰، ۲۵).

۵. سیستمهای اطلاعاتی حسابداری: وظیفه پردازش داده های یک شرکت، به وسیله سیستم اطلاعات حسابداری (AIS) انجام میشود، بدینصورت که داده هایی را که عملیات و فعالیتهای شرکت را تشکیل می دهند، جمع آوری می کند، داده ها را به اطلاعات تبدیل می کند و اطلاعات را در دسترس استفاده کنندگان داخلی و خارجی قرار می دهد (Raymond, 2002, 310).

۶. مربوط بودن: شامل بموقع بودن، سودمندی در پیش بینی و سودمندی در ارزیابی است.

۷. قابلیت اعتماد: شامل قابلیت تایید، معتبر بودن (کامل بودن، صحیح بودن، رجحان محتوا بر شکل) و بی طرفانه بودن است.

۲. حسابرسی یک سندطبقه بندی XBRL شرکت United Technology در سال ۲۰۰۷ در اولین مقاله خود، "اسناد در XBRL و مراحل اجرای حسابرسی و خدمات اطمینان بخشی" اسناد XBRL توسط یک موسسه حسابرسی و استفاده از روشها و ایمنی در اینترنت جهت گزارشگری و انتشار گزارش حسابرسی را نشان می دهد و در مقاله دوم خود، یک شرکت را که از XBRL برای گزارشگری مالی استفاده می کند را حسابرسی و مورد تحلیل قرار داده و آنرا با شیوه سنتی ارزیابی می کند. پژوهش دیگری در دسامبر ۲۰۰۶ توسط سعیدی، ریچاردز و اسمیت^۷ با عنوان مقدمه ایی بر XBRL انجام گرفت که در آن نویسندگان سعی دارند به تعریف این زبان گزارشگری پرداخته، آنرا زیر مجموعه ایی از XML دانسته و در نهایت عنوان می کنند که XBRL استاندارد جدیدی برای حسابداری نیست. این تحقیق بطور مشترک با کمک یک نویسنده ایرانی و دو نویسنده یکی از کشور استرالیا و دیگری از ایرلند نگاشته شده است (Saeedi & etal, 2005, 1). "زبان گزارشگری مالی قابل توسعه برای حسابداران حرفه ایی، تحلیل گران تجاری و مدیران شرکتهای"، توسط اپنهام^۸ عنوان مقاله ایی در سال ۲۰۰۸ است که در آن، سیر تحول تکنولوژی مورد استفاده در حسابداری را از مهمترین دلایل ظهور XBRL می داند و سعی بر آن دارد که مهمترین مزایا و معایب زبان گزارشگری مالی قابل توسعه را بر شمارد (خیری، ۱۳۸۷، ۸۱).

تحلیل داده ها

در پژوهش حاضر از آزمون جدول توافقی برای بررسی فرضیه ها استفاده شده است. آزمون کای-مربع برای بررسی فرضیه استقلال دو متغیر است که یکی از آنها کیفی است. در این آزمون فراوانی های

برای بکارگیری XBRL، عدم تناسب این زبان با شرایط ایران، ناکارا بودن و کفایت شیوه گزارشگری موجود، از دلایل عدم بکار گیری XBRL هستند.

انجمن حسابداران رسمی امریکا در سال ۲۰۰۵ در مقاله ایی با عنوان "حسابرسی و کنترل در زبان گزارشگری قابل توسعه تجاری (مالی)"، ضمن تعریف XBRL و مولفه های آن، نحوه ایجاد اسناد زبان گزارشگری مالی قابل توسعه و انواع ریسکهای مربوط به آنها، انواع کنترل در حسابرسی صورتهای مالی در مقطع زمانی معین و اینکه حسابرسان عوامل اضافی را باید در حسابرسی این اسناد در نظر داشته باشند را، مورد بررسی و ارزیابی قرار می دهند. "حسابرسی آینده و تأثیر زبان گزارشگری مالی قابل توسعه بر حسابرسی و اطمینان بخشی"، عنوان پژوهشی است که در سال ۲۰۰۵ توسط هیتمن و هلینگ^۹ صورت گرفت و در آن نظرات سهامداران در مورد اطلاعات تجاری هنگامی که XBRL بطور گسترده ایی مورد استفاده قرار می گیرد و نیز چگونگی تأثیر آن بر حسابرسی هنگامیکه گزارشگری شرکت با استفاده از این زبان انجام می شود، بررسی شد. در کل آنچه حاصل گشت مبین این مطلب بود که پذیرش XBRL بطور عمده حسابرسی را حداقل در یک دوره کوتاه مدت تغییر نخواهد داد. با این وجود قطعاً به انجام وظیفه حسابرسان کمک شایانی خواهد نمود. به هر حال بنظر می رسد تحول ایجاد شده توسط XBRL یک حرکت آرام و پیوسته می باشد که حسابرسان خود را باید آماده آشنایی بیشتر با این علم در بلند مدت نمایند (نادرپور، ۱۳۸۴، ۶۸). بورتیز^{۱۰} دو مقاله با عناوین زیر را در زمینه زبان گزارشگری قابل توسعه به رشته تحریر در آورده است:

۱. ایمنی در خدمات گزارشگری مالی بر زبان نشانه گزارزی قابل توسعه XML در سال ۲۰۰۴

آماره فریدمن نیز مسیری برای بررسی یکسان بودن اولویت بندی (رتبه بندی) تعدادی از متغیرهای وابسته است (مومنی و قیومی، ۱۳۸۳، ۱۰۷). هنگام استفاده از آزمون فریدمن، تمامی k تیمار به گونه ایی تصادفی به n بلوک تخصیص می یابند. بعد از آنکه مشاهدات برای هر ترکیب تیمار - بلوک ثبت شدند، داده ها در یک جدول دو بعدی که در آن هر سطر بیانگر یک بلوک و هر ستون بیانگر یک تیمار است، نمایش داده می شوند. بنابراین جدول داده ها متشکل از n سطر و k ستون است در هر سطر (بلوک) داده ها رتبه بندی می شوند. در این صورت آزمون فریدمن به دنبال تحلیل مجموعه رتبه های ستون ها (تیمارها) است. روش این آزمون مشابه روش آزمون مجموع رتبه ها (کروسکال والیس) است آماره آزمون فریدمن به این صورت است:

$$\chi^2 = \frac{12}{kn(k+1)} \sum_{j=1}^k R_j^2 - 3n(k+1)$$

مشاهده شده با فراوانی های مورد انتظار استقلال دو متغیر، به روش زیر مقایسه می شوند:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(F_{oi} - F_{ei})^2}{F_{ei}}$$

که در آن:

F_{oi} = فراوانی مشاهده شده و

F_{ei} = فراوانی مورد انتظار خواهد بود.

مقدار F_{ei} (فراوانی مورد انتظار) برای هر پرسش از ضرب مجموع فراوانی مشاهده شده هر طیف (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) یعنی F_o در حاصل تقسیم مجموع کلیه فراوانی های هر پرسش بر مجموع فراوانی تمام پرسشها، حاصل می گردد. همچنین بعد از محاسبه فراوانی مورد انتظار به کمک رابطه χ^2 مقدار کای ۲ طیف های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد جمع شده و حاصل آن با مقدار کوانتیل نگاره، مورد سنجش قرار می گیرد. در صورتیکه مقدار χ^2 از مقدار کوانتیل نگاره بیشتر باشد فرض H_1 و در صورتیکه کوچکتر باشد فرض H_0 پذیرفته خواهد شد (حسینی، ۱۳۸۲، ۵۹). مطالب ذکر شده به صورت مختصر در نگاره ۱ درج شده است.

نگاره ۱: نتایج فرضیه ها و یافته های پژوهش

نتیجه	χ^2	کوانتیل	درجه آزادی	تعداد پرسش	
تایید H_1	۳۰/۸۵	۱۸/۳۰۷	۱۰	۶	بین زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه وجود دارد.
تایید H_1	۶۵/۰۹	۱۸/۳۰۷	۱۰	۶	بین زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت اعتماد اطلاعات حسابداری رابطه وجود دارد.
تایید H_1	۴۹/۸۴	۱۵/۵۰۷۳	۸	۵	بین زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) و قابلیت قیاس اطلاعات حسابداری رابطه وجود دارد.

فرضیه ها

اینکه این عدد از $0/05$ کوچکتر است فرض H_0 رد شده و فرض H_1 را می پذیریم. یعنی بین سه متغیر از لحاظ اولویت بندی ارتباط وجود دارد.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج مندرج در نگاره ۱، هر سه فرضیه از دید مدیران ارشد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأیید شد. این نتایج دور از ذهن نبود زیرا همگام با حرکت بسوی دنیای دیجیتال و ظهور رویکرد های پست مدرن، شیوه و نگرش کند سستی جای خود را به رویکرد های پست مدرنی داده است که در کمتر از چند ثانیه قابلیت واکاوی میلیون ها داده را دارند. سرعت و دقت بالای سیستم های حسابداری و گزارشگری حال حاضر همچون XBRL و حسابداری تحت وب به دلیل بهره گیری از جدید ترین یافته های قرن اخیر، یک امر بدیهی و واضح است و این دقت و سرعت، همان دغدغه مدیران مالی و حسابداران گذشته است که به دلیل درگیری روزانه با اعداد و ارقام، همواره به آن می اندیشیده اند. اطلاعاتی که اگر علاوه بر دقت و سرعت، به موقع در اختیار کاربران قرار نگیرند و قدرت قیاس پذیری نداشته باشند و یا قابلیت دسترسی آنها برای هر شخصی سهل باشد ارزش واقعی خود را در جهانی که سرعت به روز رسانی داده ها از سال و ماه به دقیقه و ثانیه رسیده است، از دست خواهد داد. زبان گزارشگری مالی قابل توسعه با بالا بردن سرعت انجام کار و افزایش دقت، منجر به از بین رفتن ناامنی داده ها شده و منتج به برنامه ریزی، ارزیابی رویداد ها و برآورد انتظارات و نیازهای مالی گشته و ابهام و سردرگمی در تصمیم گیری مدیران ارشد مالی را کاهش می دهد. این زبان با ارائه اطلاعات عاری از تمایلات جانبدارانه، کامل و جامع که دارای رجحان محتوا نیز می باشد، قابلیت اعتماد به داده ها را افزایش

که در آن k تعداد تیمارها، n تعداد بلوک ها و R_j مجموع رتبه های j امین ستون (تیمار) است. همانند آزمون کروسکال والیس، آماره آزمون تقریباً دارای توزیع با درجه آزادی $(k-1)$ است (آذر و مومنی، ۱۳۸۴، ۳۱۴). یعنی:

H_0 : بین ویژگی های مربوط بودن، قابلیت اعتماد و مقایسه از نظر اولویت بندی، تفاوت معنی دار وجود ندارد.

H_1 : بین ویژگی های مربوط بودن، قابلیت اعتماد و مقایسه از نظر اولویت بندی، تفاوت معنی دار وجود دارد.

برای بررسی آزمون فریدمن در این پژوهش از نرم افزار SPSS شماره ۱۵ استفاده شده است. خروجی دوم این نرم افزار به ترتیب نشان دهنده تعداد داده های هر متغیر، مقدار آماره χ^2 ، درجه آزادی و سطح معنا داری می باشد. چنانچه سطح معناداری از $0/05$ کوچکتر باشد نمی توان ادعای یکسان بودن رتبه این پنج متغیر را پذیرفت پس فرض H_0 رد شده و فرض H_1 تأیید می گردد و در صورتیکه این سطح معناداری از $0/05$ بزرگتر باشد نشان دهنده تأیید فرض H_0 و رد شدن H_1 است.

نگاره ۲: سطح معنا داری اولویت بندی ویژگی های

مربوط بودن، قابلیت اعتماد و قابلیت مقایسه

تعداد	۸۵
χ^2	۷۶/۶۴۹
درجه آزادی	۲
سطح معنا داری	۰/۰۰

با توجه به سطح معنا داری استخراج شده از SPSS که برابر است با $0/00$ می توان گفت به دلیل

فهرست منابع

- (۱) آذر، ع. و مومنی، م. ۱۳۸۴، آمار و کاربرد آن در مدیریت، انتشارات سمت، تهران.
- (۲) اسدیان اوغانی، غ.، ۱۳۸۷، ارتباط گزارشگری مالی تحت وب با بروز رفتار سیاسی مدیران ارشد شرکت های تحت بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، موسسه علوم بانکداری.
- (۳) امیر کبیری، ا.، ۱۳۸۵، رویکردهای سازمان و مدیریت رفتار سازمانی (چشم انداز پست مدرن)، انتشارات نگاه دانش، تهران.
- (۴) بزرگ اصل، م. و پور رکنی، و.، ۱۳۸۵، آشنایی با مفاهیم و کاربرد زبان گزارشگری تجاری گسترش پذیر، فصلنامه حسابداری، شماره ۸ و ۹.
- (۵) بست، جی.، ۱۳۸۴، روشهای تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگس طالقانی، چاپ اول، انتشارات رشد، تهران.
- (۶) تالانه، ع. و حمزه نخجوان، ۱۳۸۰، فرآیند تصمیم گیری افراد با استفاده از اطلاعات حسابداری، مجله حسابداری شماره ۸۳ و ۸۴، ص ۶۴.
- (۷) [حسن آقایی، ک.، ۱۳۸۳](#)، بررسی تأثیر فناوری اطلاعات (IT) بر ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- (۸) حدادی، ش.، برگرفته از سایت www.computervice.com مورخ ۸/۲۸/۱۳۸۸ ساعت ۲۱:۴۶.
- (۹) حسین زاده، ث. ۱۳۸۲، بررسی علل عدم استفاده از اطلاعات حسابداری در تصمیم گیری مدیران سازمان تأمین اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، دانشگاه

داده و به علت ثبات رویه، شفافیت و هماهنگی با دیگر رویکردها، قدرت قیاس پذیری اطلاعات حسابداری را فزونی می بخشد.

پیشنهادات کلی

پیشنهاداتی مبتنی بر نتایج پژوهش

زبان گزارشگری مالی قابل توسعه (XBRL) با بالا بردن قدرت برنامه ریزی مدیران و ارائه اطلاعات به هنگام منجر به جلوگیری از سردرگمی و ابهام مدیران مالی در ارزیابی رویدادهای حال و آینده می شود و این امر مبین تاثیر گذاری این زبان در ارائه اطلاعاتی با ویژگی مربوط بودن است. این زبان، به کمک دانش جامع و معتبر و بر اساس فناوری های جدید، اطلاعاتی با قابلیت اعتماد بالا را، در اختیار کاربران قرار می دهد. اطلاعاتی که داری ثبات رویه بوده و به دلیل شفافیت و درک بالا، دارای ویژگی قیاس نیز هست. لذا شایسته نیست که در عصر پست مدرن و همگام با ظهور فناوری های جدید با وجود اذعان بر محاسن این زبان، از زبان گزارشگری مالی قابل توسعه، غافل باشیم.

پیشنهادهایی جهت پژوهش های آتی

پیشنهاد می گردد نقش XBRL در استفاده از رویکرد های حسابداری مانند اطلاعات حسابداری منابع انسانی و یا تکنیک های حسابداری مدیریت همچون تولید به هنگام، مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. همچنین از دیگر رویکردهای جدید، حسابداری تحت وب است که پیشنهاد می گردد ارتباط این علم نیز با ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری نیز مورد سنجش قرار گیرد.

- آزاد واحد تهران مرکز، دانشکده مدیریت و حسابداری.
- ۱۰) سکاران، ا.، ۱۳۸۵، روشهای تحقیق در مدیریت، ترجمه محمد صائبی و محمود شیرازی، چاپ اول، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، تهران.
- ۱۱) خاکی، غ.، ۱۳۸۶، روش تحقیق با رویکردی به پایان نامه نویسی، چاپ سوم، انتشارات بازتاب، تهران.
- ۱۲) خلیلی شورینی، س.، ۱۳۷۸، روشهای تحقیق در علوم انسانی، انتشارات یادواره کتاب، تهران.
- ۱۳) خیری، م.، ۱۳۸۷، بررسی دلایل عدم بکارگیری زبان گزارشگری مالی قابل توسعه توسط شرکتهای ایرانی، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تهران مرکز، واحد حسابداری.
- ۱۴) درویش، ع.، ۱۳۸۳، ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری مدیریت و نقش آن بر تصمیم گیری مدیریت، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اقتصادی و مدیریت بازرگانی.
- ۱۵) دلاور، ع.، ۱۳۸۵، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، چاپ پنجم، انتشارات رشد.
- ۱۶) ریاحی بلوکی، ا.، ۱۳۸۴، تئوری حسابداری، چاپ دوم، دفتر پژوهشهای فرهنگی، تهران.
- ۱۷) شباهنگ، ر.، ۱۳۸۴، تئوری حسابداری، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی، جلد اول.
- ۱۸) صرافی زاده، ا.، ۱۳۸۶، سیستمهای اطلاعات مدیریت، چاپ دوم، انتشارات میر، تهران.
- ۱۹) عالی ور، ع.، ۱۳۸۱، صورتهای مالی اساسی، چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی، تهران.
- ۲۰) عرب مازاد یزدی، م.، ۱۳۸۴، گزارشگری مالی تحت وب چشم اندازی از آینده، حسابداری، ماهنامه انجمن حسابداران خبره ایران، شماره ۱۶۷، پاییز.
- ۲۱) فریور لیلان، ف.، ۱۳۸۶، بررسی عوامل کمک کننده به حسابرسی در محیط گزارشگری قابل توسعه (XBRL) پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز، دانشکده مدیریت و حسابداری.
- ۲۲) فضل زاده، م.، ۱۳۸۴، چگونگی پذیرش سیستم های اطلاعات حسابداری در ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده مدیریت و حسابداری.
- ۲۳) کل، ج.، ۱۳۷۴، تئوریهها و فرآیند مدیریت، ترجمه سهراب خلیلی شورینی، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی، تهران.
- ۲۴) گردون، ع.، ۱۳۸۷، حسابداری تحت وب و مشکلات و نارسائیهای آن در ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، رشته حسابداری.
- ۲۵) محمد زاده، ع. و مهرورژان، م.، ۱۳۷۵، رفتار سازمانی نگرش اقتضائی، انتشارات علامه، تهران.
- ۲۶) مومنی، م. و قیومی، ع.، ۱۳۸۴، تحلیل آماری با استفاده از SPSS، انتشارات کتاب نو، تهران.
- ۲۷) میرمجبیبیان، ح.، ۱۳۸۳، حسابداری تحت وب و تاثیر آن بر گزارشگری مالی داخلی و تصمیم گیری، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- ۲۸) نادرپور، آ.، ۱۳۸۴، بررسی دلایل عدم انتشار گزارشهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دروب سایت این

- Income Statement In To Tagged Format, Internet searching, Febury, P.1.
- 41) Raymond, M., 2002, Mangement Information Systems, Prentic – Hall Inc, P.310.
- 42) Richard, J. & Smith, B., 2004, Tanomomy Design- Concept & Cotext, Working, Accounting jornal, p.85.
- 43) Rommney, M. & Stienbar, P., 2007, Accounting Information Systems, Internet searching, P.P.530-531.
- 44) Saeedi, A. & Richards, J. & Semite, B., 2005, An Interduction To XBRLTranian Accounting & Auditing Review, Autumn, NO, 45, P.1.
- 45) Shim, P. & Sиейel, K. & Dauber, N. & Joel, G. & Nick, M., 2007, Corporate Controlles Handboc Of Financial Management, Internet searching, Part2, 8/04, P.8.
- 46) Statement Of Financial Accounting Concepts, Qualitve Characteristics Of Accounting Information, Standard, 2000, P.198.
- 47) Tansey, D, T., Darnton, G, And Wateridge, J., (2003) " Business Information Technology And Society " Routledge, London And New York, first ed, p.2.
- 48) Theresa ,L. & etal., 2001, Routledge, London & New York ,First Eidit, P. 268.
- 49) Turban ,E., 2002, Information Technology For Management, Internet searching .p.48.
- 50) White Paper, 2002, Understanding XML, Standard For Business Reporting & Finance, Internet searching ,P.6.
- 51) www.XBRL.ORG, 2008
- شرکتها، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، الزهرا.
- ۲۹) واشقانی، ا.، ۱۳۸۶، ارتباط رفتارهای سیاسی با توانمند سازی کارکنان وزارت کشور بر اساس نظر اسیفن رایبیز، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی بروجرد.
- ۳۰) هیات تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۰، استانداردهای حسابداری، چاپ اول، مرکز تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سازمان حسابرسی، تهران.
- ۳۱) هیات تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۵، استانداردهای حسابداری، چاپ سوم، مرکز تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سازمان حسابرسی، تهران.
- ۳۲) هیأت تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۶، مبانی نظری حسابداری و گزارشهای مالی در ایران، سازمان حسابرسی، اسفند ماه، شماره ۱۱۳.
- 33) Anandarajan, M. & Srinivasan, C., 2003, A Business Intelligent Techniques: A Perspective From Accounting And Finance, Internet searching, P.72.
- 34) Boritz, J. & No, W., 2004, Assurance Reporting For XML- Based Information Services: XBRL (Extensible Assurance Reporting Language), Internet searching, P.7.
- 35) Hendrikson, E. & Wanbera, M.F., 1992, Accounting Theory, Internet searching, P.5.
- 36) Hurt, R., 2008, "Accounting Information Systems Basic Concepts & Current Issue", Internet searching, P.3.
- 37) Oppenhiem, R., 2008, XBRL 101- Value For The Accounting Professional, Bussiness Analyst Company Executive, P. 3.
- 38) Parher, X. & Graham, L., 2007, Information Technology Audit, Internet searching ,part3, 14026, P.2.
- 39) Petravic, S., 1999, Online Financial Reporting, Journal CPA, No.62, P.62.
- 40) Philips, P. & Bahmanziari, M & Colvard, J & Tammy, R., 2008, Six Step To XBRL, Learn How To Translate Your

یادداشت‌ها

- ¹ .Information System
- ² .Accounting Information System
- ³ .Extensible Business Reporting Language
- ⁴ Botryose
- ⁵ .Hetman & Healing
- ⁶ .Botryose
- ⁷ .Saeedi, Richards & Semite
- ⁸ .Openham